

Тихомиров О. О., к.ю.н.,
Забайлович Л. В., студентка,
Національна академія СБ України, м. Київ, Україна

КОНЦЕПЦІЇ ГРОМАДЯНСЬКОГО, ІНФОРМАЦІЙНОГО, ГЛОБАЛЬНОГО СУСПІЛЬСТВА: ЄДНІСТЬ СУЧАСНИХ ПРОЯВІВ

Існуванню і розвитку суспільства характерні певні етапи, що виокремлюються залежно від існуючих підходів, найвідомішими з яких є цивілізаційний і формаційний. Цивілізаційний підхід ґрунтується на принципах багатовимірності аналізу економічних систем, природної еволюційної поступовості історичного процесу, відмови від класових, конфронтаційних оцінок змісту і цілей системи, пізнання системи в єдності її економічних і соціокультурних елементів, посилення ролі людського фактора в суспільному розвитку, визнання світової історії як єдиного планетарного цілого. При цьому за основу поняття цивілізації беруться не матеріальні, соціальні чи інші подібні елементи, а виключно духовні та культурні фактори.

Формаційний підхід полягає в тому, що продуктивні сили суспільства в сукупності з виробничими відносинами становлять певний спосіб виробництва, а спосіб виробництва у поєднанні з політичною надбудовою суспільства – соціально-економічну формацію. Такий підхід передбачає, що розвиток людського суспільства відбувається як послідовна зміна одного способу виробництва іншим (первіснообщинного рабовласницьким; феодального капіталістичним тощо) [1]. Кожен з цих підходів окремо не дозволяє досягнути всі тенденції розвитку суспільства, що особливо помітно на сучасному етапі, коли можливості суспільної комунікації загрожують розмиванням соціокультурних меж, а індустріальні ціннісні орієнтири поступово втрачають свою пріоритетність. Виникає необхідність консолідуючих підходів, які забезпечать перехід від формаційних або цивілізаційних ознак в осягненні сутності сучасного суспільства до ознак концептуальних, тобто від формації до широкої концепції або поєднання концепцій як єдиного цілого, зокрема концепцій громадянського, інформаційного та глобального суспільства.

Еволюція концепції громадянського суспільства, у свою чергу, дозволяє стверджувати про неоднозначність розвитку соціуму в цьому напрямку і необхідність інтегративних підходів для подальшого його сприйняття. Існування громадянського суспільства певним чином спрямовано на соціальну ініціативність громад у контексті протиставлення державі з її авторитарними тенденціями, а структура громадянського суспільства може розглядатися в багатьох ракурсах, зокрема в: економічному – недержавна власність на засоби виробництва, яка може існувати в недержавній і колективній формі; соціальному – відносини між різноманітними соціа-

льними спільнотами; політичному – недержавні політичні інститути, які включають політичні партії, громадські організації, суспільні рухи, органи місцевого самоврядування, засоби масової інформації; духовному – соціокультурні відносини [2]. У кожному з цих ракурсів присутня орієнтація на самотійного індивіда суспільства, здатного до самореалізації і ефективної комунікації в оточуючому соціальному середовищі, що у своїх працях підкреслювали ще Т. Гоббс, Дж. Локк, Ж. – Ж. Руссо, Ш. Монтеск'є, звертаючи увагу на права й свободи особи як громадянина – члена суспільства, незалежного від держави [3].

Отже, громадянське суспільство – це індивідуалізм у поєднанні з самоорганізацією суспільства, де в постіндустріальному соціумі, або так званому суспільстві «Третьої Хвилі» О. Тоффлера панують товарно-грошові відносини, новітні технології та засоби інформації, індивідуалізація особистості [4]. Поняття інформаційного суспільства відображає особливий напрямок інтелектуального розвитку людини, її особистості, індивідуальності. Процеси інформатизації не залишають недоторканою жодну сферу соціальної активності від повсякденного життя людини до міждержавних інтернаціональних заходів, визначаючи основні риси інформаційного суспільства: збільшення ролі інформації і знань в житті суспільства; збільшення долі інформаційних комунікацій, продуктів та послуг у валовому внутрішньому продукті; створення глобального інформаційного простору, який забезпечує ефективну інформаційну взаємодію людей, їх доступ до світових інформаційних ресурсів і задоволення їхніх потреб щодо інформаційних продуктів і послуг [5].

Однак ці природні властивості інформаційного суспільства не сприймаються багатьма зарубіжними філософами як однозначно позитивні. Так, зокрема Д. Лайон зазначає що ідеологія інформаційного суспільства, хоча і розуміється як логічний і природний соціальний рух уперед, але може сприяти пригніченню технологіями природної майстерності людини, розгортанню тиранії технократичної влади, розвитку радикального луддизму та іншим негативним проявам [6].

Для з'ясування сутності глобального суспільства можна також використати формулу, запропоновану англійським дослідником Х. Буллом, який розуміє під ним «суспільство держав, яке існує в тому випадку, коли група держав, усвідомлюючи наявність у них спільних інтересів та спільних цінностей, формує суспільство, в межах якого у відносинах одного з одним вони вважають себе пов'язаними загальним набором правил, а також підтримують діяльність спільних інститутів» [7]. Тобто, глобальність – це обов'язкова якість сучасного інформаційного суспільства, яка неможлива без щонайменше двох умов: інформаційних зв'язків

між індивідами на наднаціональному рівні та вільного доступу кожного до світових інформаційних ресурсів. Отже, на даний час модель громадянського суспільства перебуває під впливом інформаційних та глобалістичних тенденцій соціальних перетворень, характерних постіндустріальному періоду, що дозволяє стверджувати про присутність нерозривних сутнісних зв'язків між концепціями громадянського, інформаційного і глобального суспільства.

Література

1. Економічна теорія: Політекономія ; за ред. В.Д. Базилевича. – К. : Знання, 2006. – 631 с.
2. Шляхтун П. Політологія (теорія та історія політичної науки) / П. Шляхтун – К. : Либідь, 2002. – 576 с.
3. Остроумов С.В. История идеи гражданского общества в англо-американской либеральной политической традиции / С.В.Остроумов. – Монреаль : Accent Graphics Communications: 2013. – 128 с.
4. Карась А. Філософія громадянського суспільства в класичних теоріях і некласичних інтерпретаціях: Монографія. – Київ; Львів : Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка, 2003. – 520 с.
5. Глазьев А. Теория долгосрочного технико-экономического развития. М. : ВлаДар, 1993. – 310 с.
6. Лайон Д. Інформаційне суспільство: проблеми та ілюзії // Сучасна зарубіжна соціальна філософія. – К., 1996. – С.362–380
7. Войтович Р. Глобальне суспільство як нова форма соціальної організації у сучасних умовах // Державне управління: теорія та практика. – 2005. – № 2 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.nbuv.gov.ua>.

УДК 316.4:35.077.6 (043.2)

Тихомиров О. О., к.ю.н.,
Іщенко М. Т., студентка,
Національна академія СБУ, м. Київ, Україна

ЕЛЕКТРОННЕ УРЯДУВАННЯ ЯК ЗАСІБ РОЗВИТКУ ІНФОРМАЦІЙНОГО СУСПІЛЬСТВА В УКРАЇНІ

Одним з головних пріоритетів України є прагнення побудувати орієнтоване на інтереси людей, відкрите для всіх і спрямоване на розвиток інформаційне суспільство, в якому кожен міг би створювати і накопичувати інформацію та знання, мати до них вільний доступ, користуватися і обмінюватися ними [1].

Кожна країна світу перебуває на етапі становлення інформаційного суспільства як новітньої парадигми суспільного розвитку, що певним чином